

MEDIATECA MIRADOR DE LES DONES

REHABILITACIÓ I AMPLIACIÓ ANTIGA ZONA MARISTES
Mirador del Carrer de les Dones,
Barri Vell
Girona, Catalunya

MARQ
UNIVERSITAT DE GIRONA | EPS I DAEC | MÀSTER EN ARQUITECTURA

Autor: **Gerard Santos Bertran**

Tutora: **Silvia Musquera Felip**

Treball Final de Màster, Curs 2021-2022

ANTECEDENTS

GIRONA I EL BARRI VELL

El marc d'estudi en el qual ens situem per a encarar el treball es situa a Girona, concretament en el complex nucli històric de la ciutat, el Barri Vell. El Barri Vell com a cas d'estudi és un espai en constant canvi i reconfiguració que s'adapta a les noves necessitats de la ciutat i que clarament queda configurat per les preexistències urbanes del casc antic.

El coneixement en profunditat del Barri Vell ens ajuda a entendre la seva complexitat actual i històrica per poder identificar els llocs d'oportunitat dins de la ciutat. La intervenció sempre s'entendrà com una actuació puntual en un lloc en permanent canvi i reconfiguració.

El projecte es situa en el cor del Barri Vell de Girona, en el seu epicentre, en el recinte de la "Força Vella" delimitat per la muralla. És en el Mirador de les Dones on s'emplaça el projecte de la mediateca, en un solar amb condició de mirador amb vistes sobre Girona i amb gran presència de la natura en un nucli densament urbanitzat. La estratègia a seguir reconeix el caràcter únic del teixit urbà existent i reinterpreta la pròpia condició de mirador agregant un nou volum als dos existents i una nova circulació creant un recorregut verd al voltant del conjunt.

EL BARRI VELL

ESPAIS EN CANVI CONSTANT

El Barri Vell com a cas d'estudi és un espai en constant canvi i reconfiguració que s'adapta a les noves necessitats de la ciutat. Les reconfiguracions en aquest espai solen tractar-se d'intervencions puntuals i que normalment no alteren la morfologia del lloc ja que aquesta queda clarament configurada per les preexistències urbanes del casc antic.

Partint de l'anàlisi dels equipaments veiem en primera instància els nuclis consolidats amb una gran concentració d'equipaments docents en la zona est del Barri Vell, on es concentra la zona universitària i una segona i àmplia concentració en la zona de la Catedral amb equipaments de caràcter religiós i cultural. La resta d'equipaments queden dispersos i de forma puntual dins del Barri, quedant com a elements que no es lliguen a les necessitats socials.

El casc antic entès com un sistema complex degut als seus límits presenta la dificultat d'actuar en els edificis en desús degut al caràcter únic de cada edifici amb gran diversitat de tipologies arquitectòniques, fent difícil la seva actuació i reconversió si es necessària en el futur.

El diagrama de moviments ens reafirma la condició del barri com a pol d'atracció turística i comercial, centrant la seva atenció en els recorreguts pròxims a l'Onyar que estan clarament enfocats a donar serveis per a persones no residents al Barri Vell, condicionant així la zona en el seu ús privant-la d'equipaments en ella.

El quart element d'interès s'ha centrat en la natura en el Barri Vell, un element que ha anat perdent importància quedant de forma residual en el seu interior però que a mesura que arribem al límit de la muralla reapareix amb força, envoltant tot el perímetre.

MEMÒRIA ARQUITECTÒNICA

GIRONA, BARRI VELL I PROJECTE

EMPLAÇAMENT

El projecte es situa en el cor del Barri Vell de Girona, en el seu epicentre, en el recinte de la "Força Vella" delimitat per la muralla. Les referències cartogràfiques de la zona es remonten a l'època pre-romana, oferint testimoni de la seva condició de nucli originari. Segles després, és encara possible percebre la seva evolució en la textura del seu teixit urbà constituït per la estratificació de les seves construccions.

És en el Mirador de les Dones on s'emplaça el projecte, un solar amb condició de mirador amb vistes sobre Girona. En ell hi trobem parts de dues edificacions existents - la Casa Miralles i la Casa Cartellà - que pertanyien a l'antic col·legi internat dels Maristes i que es va enderrocar l'any 1979, quedant en desús durant els últims quaranta anys. Així doncs el projecte es proposa en un entorn complex i un terreny de difícil actuació degut al desnivell que hi trobem. Partint d'aquests condicionants s'encara el projecte des de elements d'importància com les circulacions, els accessos, les densitats, els límits edificats i naturals del solar, i el verd i la natura.

L'accés al solar es produeix per dos punts principals. El primer procedeix de la zona paral·lela l'Onyar i al carrer Ballesteries (un dels principals que creua el Barri Vell), en la plaça del correu vell, ubicada en la intersecció del carrer de la Força i el carrer Bonaventura Carreras i Peralta. Des de aquest punt s'inicia una pujada pronunciada al carrer Dr. Miquel Oliva i prat el qual ens condueix a través d'un carrer estret i sinuós a la cota del mirador. El segon accés més utilitzat, i únic accés amb vehicle és via el carrer de la claveria que procedeix de la pujada de la Catedral.

ESTRATÈGIA

La estratègia a seguir reconeix el caràcter únic del teixit urbà existent i el monumentalitat amb un nou volum, reinterpretant-ne la pròpia condició de mirador i agregant una nova circulació, sense perdre mai de vista els elements naturals que es preserven en el terreny.

El punt més important en el que s'ubicarà el projecte és el tema del verd, la natura. Aquest és un dels pocs pulmons verds en l'interior del Barri Vell, i un dels pocs solars sense edificar, aportant una condició natural que escasament es troba en nuclis urbans tant densos. Com és pot veure en l'esquema on es representa aquest prèn gran importància al voltant de tot el mirador, convertint-se així en un element central del projecte.

EL PROJECTE

El projecte es situa a la zona dels antics Maristes, entre el carrer del Dr. Miquel Oliva i Prat, un carrer estret i sinuós amb escassa il·luminació i sense facilitat de neteja ni moviment, i el mirador de la Dona, amb vistes sobre Girona. El desnivell que salva i les proporcions del propi carrer, juntament amb les cases laterals fa que sigui un espai incòmode fins i tot pel pas. En alguns punts de la via difícilment poden circular dos vianants de costat. La proposta neix d'agafar allò que es considera infraestructura i transformar-ho perquè tingui un efecte colateral positiu dins el Barri Vell. Un híbrid entre necessitat i utilitat per donar noves possibilitats.

L'edifici sorgeix de la necessitat d'unir el carrer inferior amb el mirador superior situat en el solar del Mirador de la Dona per donar utilitat a una zona en desús i en males condicions. La volumetria de l'edifici es presenta en forma d'unes terrasses esgraonades que salven els 15 metres de desnivell (aproximadament) generant al seu damunt un recorregut verd per no perdre la condició de mirador ni l'espai natural que actualment té la zona dins del barri.

El programa de l'edifici queda situat per sota de les propietes terrasses, sempre enfocant les vistes per sobre de Girona. En ell es proposa crear un espai cultural, una mediateca pública amb uns jardins exteriors que acompanyen a totes les sales de l'edifici.

Les biblioteques al llarg de la història de l'arquitectura ha representat una via d'experimentació formal amb l'espai i la llum. La relació entre el llibre i l'arquitectura requereix un difícil equilibri entre l'espai públic que representa la biblioteca i la intimitat que suposa la consulta o lectura d'un llibre. En aquest cas el plantejament és idèntic però es presenta com a Mediateca, un programa similar a la biblioteca però amb una clara aposta digital.

EL PROGRAMA

En relació al programa bàsic, i d'acord amb els paràmetres de biblioteca/mediateca pública, l'equipament comptarà amb una superfície total aproximada de 1.500 m² de programa. Sempre que sigui possible, no hi haurà existència de barreres arquitectòniques, i les disposicions i interconnexions entre diferents sales i àrees seràn de forma lògica i de fàcil orientació.

A l'hora de concebre el nou equipament és del tot necessari que aquest compti amb una sala polivalent que permeti donar un servei complementari als ciutadans. Aquest espai acollirà les activitats de la mediateca, l'arxiu i les d'altres entitats. Les parets hauran de permetre l'exposició ocasional de panells o quadres i per tant caldrà preveure elements de subjecció i il·luminació. El mobiliari i equipament d'aquest espai en el seu conjunt ha de respondre a les necessitats dels diferents actes que s'hi organitzaran. Caldrà preveure la instal·lació d'il·luminació, so, projecció i altres elements tècnics per tal de poder portar a terme les activitats que s'hi volen desenvolupar.

LA CONSTRUCCIÓ EN EDIFICIS EXISTENTS

En la rehabilitació dels edificis existents per a la seva adaptació a ús públic s'ha realitzat una aposta estructural innovadora fent una substitució funcional dels forjats amb panells de fusta contralaminada i conservant els forjats existents validats per la diagnosi prèvia.

Els forjats amb panells de fusta contralaminada resolen de forma respectuosa el comportament estructural de l'edificació existent, atès que no modifiquen l'estat general de càrregues de l'edifici històric. El seu reduït pes propi permet que els murs estructurals originals segueixin assumint la seva funció portant, alhora que el nou forjat confereix un major grau d'estabilitat i arrossegament a tot el conjunt. El muntatge totalment en sec comporta la supressió d'aportacions d'humitat d'obra no desitjades sobre els materials tradicionals de l'edifici. Aquesta prefabricació flexible permet reduir considerablement el temps d'execució, millorar la seguretat en obra i plantejar a llarg termini la reversibilitat de la intervenció i la recuperació íntegra del material per reciclar-lo sense generar residus d'enderroc.

EL CLT COM A SOLUCIÓ CONSTRUCTIVA I ESTRUCTURAL

L'avantatge més conegut de la construcció a CLT és la seva versatilitat. Al treballar amb panells, moltes persones creuen que només es poden crear estructures rectilínies. No obstant això, la precisió de tall als panells permet respectar el disseny arquitectònic del nou l'edifici i de l'existent. A més, aquest gran nivell d'exactitud que es duu a terme a fàbrica permetent agilitzar el procés de construcció. D'altra banda, el CLT és un mètode de construcció molt respectuós amb el medi ambient, ja que l'exactitud en els talls i el muntatge precis, genera un major nivell d'hermeticitat i de rendiment tèrmic. A més, com que no introdueix cap component tòxic a la construcció, afavoreix ambients molt més sans i habitables. També és destacable la seva resistència al foc. En cas d'incendi, triga de 30 a 120 minuts a cremar-se les capes externes. Construir a CLT és ràpid, net i els panells són de fàcil col·locació en obra, cosa que redueix costos en comparació amb altres mètodes de construcció, perquè minimitza els temps de desenvolupament, generant menys despeses. Un altre punt a destacar és que és un material lleuger, cosa que permet adaptar-se amb altres materials com formigó i acer per crear construccions amb menys pes i major estabilitat dimensional, especialment si ho comparem amb altres productes fets amb fusta.

LA INTEGRACIÓ D'UN SISTEMA INDUSTRIALITZAT EN REHABILITACIÓ

La solució aplicada, consisteix en utilitzar els panells de fusta contralaminada en rehabilitació, industrialitzant els processos de producció i muntatge dels forjats en aquest tipus d'obres. El procés d'industrialització comença amb un aixecament previ de la totalitat de les sales de l'edifici. Seguidament es dibuixa en suport informàtic l'especejament més adequat en funció dels requisits estructurals i del procés de muntatge previst. La informació gràfica digitalitzada s'envia directament a fàbrica on es tallen les peces amb les mides exactes de cada sala amb sistemes de mecanització totalment informatitzats. Finalment s'apliquen els tractaments fungicides corresponents mitjançant polvorització també a fàbrica. Paral·lelament en obra es col·loquen els perfils metàl·lics d'acer galvanitzat tipus "L" on es han de recolzar els panells de fusta contralaminada, juntament amb la resta dels treballs de consolidació d'elements estructurals. Els panells es traslladen a obra en camions i arriben ordenats en sèries segons l'ordre de muntatge establert.

MEDIATECA MIRADOR DE LES DONES

REHABILITACIÓ I AMPLIACIÓ ANTIGA ZONA MARISTES
Mirador del Carrer de les Dones,
Barri Vell
Girona, Catalunya

Autor: **Gerard Santos Bertran**

Tutora: **Silvia Musquera Felip**

Treball Final de Màster. Curs 2021-2022